

Державний вищий навчальний заклад
„Запорізький національний університет”
Міністерства освіти і науки України

М.Г. Ткалич

МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ГРУПОВИХ ЗАНЯТЬ

Методичні рекомендації
для студентів 5 та 6 курсів
факультету соціальної педагогіки та психології
спеціальності „Психологія”

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № 3 від 28.10.2008

Запоріжжя
2009

УДК: 159.9(076)
ББК: Ю9я73

Ткалич М.Г. Методи проведення групових занять: Методичні рекомендації для студентів 5 та 6 курсів факультету соціальної педагогіки та психології спеціальності „Психологія”. – Запоріжжя: ЗНУ, 2009. – 32 с.

Методичні рекомендації містять навчально-тематичний план курсу „Методи проведення групових занять”, плани семінарських занять, термінологічний словник, завдання для самостійної роботи, питання до іспиту, рекомендовану літературу.

Методичні рекомендації призначені для студентів 5 та 6 курсу факультету соціальної педагогіки та психології спеціальності „Психологія”.

Рецензент: Скрипаченко Т.В., к психол. н., доцент
Відповідальний за випуск: Самойлова А.Г., к. психол. н., доцент.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Навчально-тематичний план та плани семінарських занять курсу „Методи проведення групових занять”.....	6
2. Завдання для самостійної роботи	20
3. Питання до іспиту.....	27
4. Рекомендована література.....	29

ПЕРЕДМОВА

Сучасна теорія і практика науково-методичного супроводження практичної діяльності психолога пропонує використовувати різноманітні методи та форми індивідуальної і групової роботи.

Групові форми психологічної роботи дозволяють використовувати можливості впливу груп на учасників задля реалізації багатьох цілей та завдань: для надання допомоги у вирішенні складних життєвих труднощів, самовдосконалення особистості, навчання, удосконалення навичок, підвищення ефективності діяльності груп. Отже, методи групових занять ефективно використовуються в різних галузях психологічної допомоги.

Сьогодні практична психологія постійно збагачується багатьма видами, формами та методами групової роботи, що потребує узагальнення та систематизації теоретичного та практичного матеріалу з проблем психології групової роботи.

Необхідно підкреслити важливість теоретичної та методологічної бази в розробці та впровадженні групових занять, психологічного тренінгу, особливо зважаючи на те, що на сучасному етапі розвитку психології групових занять склалася ситуація, коли практично неможливо створити чітку, наочну систему взаємозв'язку та взаємодії різноманітних групових методів, оскільки в цій галузі дотепер практика випереджає теорію.

Курс „Методи проведення групових занять” призначений для узагальнення та систематизації матеріалу з проблем розробки та використання сучасних методів проведення групових занять, осмислення групових процесів як психокорекційних факторів, упорядкування сукупності методичних принципів проведення психологічного тренінгу, уточнення системи методичного інструментарія реалізації тренінгових програм.

1. ПРОГРАМА КУРСУ „МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ГРУПОВИХ ЗАНЯТЬ”

Предметом курсу „Методи проведення групових занять” є узагальнення та систематизація матеріалу з проблем розробки та використання сучасних методів групової психологічної роботи.

Метою курсу є упорядкування сукупності методичних принципів проведення групових занять; осмислення групових процесів як психокорекційних факторів; уточнення системи методичного інструментарію реалізації групового підходу.

Основні теми курсу логічно поділяються на такі **модулі**:

1. Теоретичні основи групової психологічної роботи
2. Методична характеристика проведення групових занять

Вимоги до знань та умінь студентів:

У результаті вивчення курсу „Методи проведення групових занять” студенти повинні:

Знати:

- Методологічні основи групової психологічної роботи.
- Зміст, структуру та основні складові тренінгової роботи.
- Загальні засоби та прийоми проведення групового заняття.

Уміти:

- Визначати конкретні методи роботи в групі, які в даній ситуації будуть найбільш ефективними.
- Аналізувати групову динаміку в тренінговому процесі.
- Ефективно оцінювати процес та результати групової роботи.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

ТЕМА	Лекції	Семі нари	С. Р.
Модуль 1: Теоретичні основи групової психологічної роботи			
1. Психологія групової роботи	2	2	6
2. Теоретико-методологічні основи групової психологічної роботи	2	2	6
3. Особливості та місце психологічного тренінгу в системі методів психології.	2	2	6
4. Види психологічного тренінгу	2	1	6
Модуль 2: Методична характеристика проведення групових занять			
5. Загальна методична характеристика психологічного тренінгу	-	1	6
6. Етапи тренінгового процесу	2	2	6
7. Особистість ведучого групи та особистісна динаміка учасників	-	2	6
8. Методи та техніки групової психологічної роботи	2	4	6
9. Інтерактивна гра як засіб групової психологічної роботи	2	2	6
10. Технологія модерації в груповій роботі	2	-	6
11. Поняття про воркшоп як форму групової роботи	2	-	6
Всього	108	18	72

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінар № 1

Тема 1: Психологія групової роботи

1. Визначення поняття „психологічна група”
2. Загальні цілі групової роботи
3. Порівняльний аналіз психологічних та психотерапевтичних груп
4. Групова форма роботи: переваги та недоліки

Основні поняття: психологічна група, психотерапевтична група, цілі групової роботи, групова форма роботи

Питання для самоконтролю:

1. Що таке „психологічна група”?
2. Чим психологічна група суттєво відрізняється від психотерапевтичної?
3. Які основні цілі групової психологічної роботи ви можете назвати?
4. Які переваги має групова форма роботи порівняно з індивідуальною?
5. Які недоліки має групова форма роботи порівняно з індивідуальною?

Тематика рефератів:

1. Історія розвитку групових методів практичної психології: зарубіжний досвід.
2. Історія розвитку групових методів практичної психології: вітчизняний досвід.

Основна література:

1. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.

2. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 432с.
3. Емельянов Ю. Н., Кузьмин Е. С. Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга. – Л., 1983
4. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. – М.: "Академический Проект", 2000
5. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. – М.: Прогресс, 1993. – 368с.
6. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.

Додаткова література:

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию. – М.: МПА, 1994. – 237с.
2. Инструменты развития бизнеса: тренинг и консалтинг. /Под ред. Кроль Л., Пуртова Е. – М.: Класс, 2001. – 454с.

Семінар № 2

Тема 2: Теоретико-методологічні основи групової психологічної роботи

1. Психоаналітичний підхід в груповій роботі
2. Біхевіоральна концепція групової роботи
3. Гуманістична парадігма в груповій роботі
4. Психодрама
5. Гештальт-терапія
6. Інші напрямки

Основні поняття: психоаналіз, біхевіоризм, гуманістична психологія, психодрама, гештальт, пластикодрама.

Практичне завдання: підібрати показові вправи та техніки до кожного методологічного напрямку групової роботи

Питання для самоконтролю:

1. Які критерії можна покласти в основу порівняльного аналізу груп різної теоретичної спрямованості?
2. Що таке еклектичний підхід у груповій психологічній роботі?
3. Які саме особистісні та професійні якості повинні вирізняти ведучих груп різної теоретичної спрямованості?

Тематика рефератів:

1. Сучасні психоаналітичні концепції групової психологічної роботи.
2. Тілесноорієнтовані концепції групової психологічної роботи.

Основна література:

1. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 432с.
2. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
3. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. – М.: "Академический Проект", 2000
4. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. – М.: Прогресс, 1993. – 368с.
5. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.

Додаткова література:

1. Ковальчук М.А., Петровская Л.А. Проблема группового тренинга в зарубежной психологии // Вопросы психологии. – 1982, №2, - с.140-146

2. Никитин В.Н. Энциклопедия тела: психология, психотерапия, педагогика, театр, танец, спорт, менеджмент. – М.: Алетея, 2000. – 624с.
3. Никитин В.Н. Пластикодрама: новые направления в арт-терапии. – М.: «Когито-центр», 2003. – 183с.

Семінар № 3

Тема 3: Особливості та місце психологічного тренінгу в системі методів психології

1. Визначення поняття „психологічний тренінг”, основні ознаки психологічного тренінгу
2. Тренінг в системі методів психології
3. Моделі психологічного тренінгу

Основні поняття: метод, психологічний тренінг, соціально-психологічний тренінг, векторна модель, метафорична модель.

Питання для самоконтролю:

1. Які існують підходи до визначення поняття „психологічний тренінг”?
2. Які характеристики належать до основних ознак психологічного тренінгу?
3. Яке місце посідає тренінг в системі психологічних методів?
4. Які існують труднощі у визначенні місця психологічного тренінгу серед методів психології?

Тематика рефератів:

1. Технологічний підхід у розробці тренінгових програм.
2. Метафоричні моделі тренінгу.

Основна література:

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.
2. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
3. Марасанов Г.И. Социально-психологический тренинг. – М.: Когито-центр, 2001. – 251с.
4. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.
5. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.
6. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.

Додаткова література:

1. Фопель К. Команда. Консультирование и тренинг организаций. – М.: Генезис, 2005. – 395с.
2. 18 программ тренингов: Руководство для профессионалов / Под ред. В.А. Чикер. – СПб.: Речь, 2007. – 368 с.

Семінар № 4

Тема 4: Види психологічного тренінгу

1. Підходи до класифікації видів психологічного тренінгу
2. Психологічні групи з точки зору цілей
3. Характеристика окремих видів тренінгів

Основні поняття: Т-групи, групи зустрічей, психосинтез, арт-терапія, мотиваційний тренінг, тренінг командування, тренінг комунікативної компетентності.

Питання для самоконтролю:

1. Які існують підходи до класифікації видів психологічного тренінгу?
2. Які групи належать до інтрапсихічного напрямку, які до поведінкового напрямку з точки зору Ж. Годфруа?
3. Назвіть основні відмінності груп самовдосконалення від груп вирішення проблем.
4. Яка саме тематика проведення тренінгів є найбільш популярною сьогодні?

Тематика рефератів:

1. Тренінг комунікативної компетентності: ідеї та методи.
2. Тренінг командоутворення: ідеї та методи.
3. Мотиваційний тренінг: ідеї та методи.

Основна література:

1. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.
2. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.

Додаткова література:

1. Фопель К. Команда. Консультирование и тренинг организаций. – М.; Генезис, 2005. – 395с.
2. 18 программ тренингов: Руководство для профессионалов / Под ред. В.А. Чикер. – СПб.: Речь, 2007. – 368 с.
3. Сидоренко Е.В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. – СПб.: Речь, 2003. – 208с.
4. Сидоренко Е.В. Мотивационный тренинг. – СПб.: Речь, 2001. – 234с.

Тема 5: Загальна методична характеристика психологічного тренінгу

1. Основні принципи роботи психологічних груп
2. Правила групової роботи

Основні поняття: емпатія, конфіденційність, конгруєнтність.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні принципи психологічного тренінгу.
2. Яким є алгоритм визначення правил роботи в конкретній групі?
3. Які правила групової роботи є основними, чому саме вони?

Тематика рефератів:

1. Етичні принципи проведення групових занять.

Основна література:

2. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.
3. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
4. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.
5. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.

Додаткова література:

1. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М.: МГУ, 1989. – 216с.

2. Фопель К. Психологические группы: рабочие материалы для ведущего: практическое пособие. – М.: Генезис, 2001. – 256с.

Семинар № 5

Тема 6: Этапы тренингового процесса

1. Підходи до визначення етапів тренінгового процесу
2. Загальна характеристика групової динаміки в тренінговому процесі
3. Згуртованість як фактор групової роботи

Основні поняття: групова динаміка, згуртованість, конформність, груповий тиск.

Питання для самоконтролю:

1. Які процеси групової динаміки вам відомі?
2. Яким чином процеси групової динаміки пов'язані з етапами тренінгового процесу?
3. Як саме рівень згуртованості змінюється в процесі роботи групи, як це впливає на ефективність групи?

Тематика рефератів:

1. Этапы тренингового процесса и личностная динамика участников.

Основна література:

1. Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Социальная психология малой группы: учебное пособие для ВУЗов. – М.: Аспект-пресс, 2001. – 318с.
2. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. – М.: Прогресс, 1993. – 368с.
3. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.

4. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.
5. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.

Додаткова література:

1. Бакирова Г.Х. Тренинг управления персоналом. – СПб.: Речь, 2004. – 400с.
2. Сидоренко Е.В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. – СПб.: Речь, 2003. – 208с.

Семінар № 6

Тема 7: Особистість ведучого групи та особистісна динаміка учасників тренінгу

1. Характеристика особистості групового тренера
2. Основні ролі ведучого групи, стилі керівництва групою
3. Підготовка ведучих тренінгових груп
4. Процес тренінгу та особистісна динаміка учасників
5. Зона найближчого розвитку учасників

Основні поняття: учасник тренінгу, зона найближчого розвитку особистості, особистісна динаміка, ведучій групи, тренер, стиль керівництва

Практичне завдання:

1. Визначити особистісні та професійно важливі якості ведучого групи.
2. Проаналізувати існуючі навчальні програми з підготовки ведучих тренінгових груп

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні вимоги до ведучих тренінгових груп
2. Які особистісні якості ведучого сприяють ефективній тренінговій роботі?
3. Які вам відомі програми з підготовки ведучих груп?

4. Як саме окремі етапи тренінгового процесу пов'язані з особистісною динамікою учасників?

Тематика рефератів:

1. Роль ведучого тренінгу у формуванні зони найближчого розвитку учасників та забезпеченні успішності тренінгу.
2. Проблемні учасники психологічних груп: види, особливості взаємодії.

Основна література:

1. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 432с.
2. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
3. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.
4. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.
5. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.
6. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.

Додаткова література:

1. Сидоренко Е.В. Тренинг влияния и противостояния влиянию. – СПб.: Речь, 2006. – 256с.
2. Тренинг профессиональной идентичности. / Ред. Л.Б. Шнейдер. – М.: Издательство МПСИ. – 2004. – 208с.
3. Фопель К. Уверенное управление. Тренинг, коучинг, саморазвитие. – М.: Генезис, 2004. – 122с.

Семинар № 7

Тема 8: Методи та техніки групової психологічної роботи

1. Загальні уявлення про тренінговий метод
2. Різновиди тренінгових методів за І. Вачковим
3. Поняття про „терапевтичну вправу”
4. Невербальні методи групової роботи
5. Інтерактивні методи та техніки: загальна характеристика

Основні поняття: терапевтична вправа, невербальні методи, міні-лекція, групова дискусія, мозковий штурм.

Практичне завдання: підібрати декілька ілюстративних прикладів на кожен з методів та технік групової роботи.

Питання для самоконтролю:

1. Які саме методи та техніки групової роботи належать до невербальних?
2. Чим суттєво відрізняються інтерактивні методи та техніки від інших?
3. З якою метою в тренінгу використовується міні-лекція?
4. Яким чином треба організовувати та проводити групову дискусію?
5. В яких випадках доречно використовувати мозковий штурм?

Тематика рефератів:

1. Психомалюнок як метод групової роботи.
2. особливості проведення групової дискусії.

Основна література:

1. Вачков І.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.

2. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.
3. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.

Додаткова література:

1. Бизнес-тренинг: идеи и методы. /Под. ред А.Ж. Моносовой. – СПб.: Речь, 2004. – 192с.
2. Карамушка Л.М., Малигіна М.П. Використання інтерактивних технік у процесі підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій до управління: Методичні рекомендації. – К.-Рівне, 2003. – 20с.
3. Петров А.В. Дискуссия и принятие решений в группе: технология модерации. – СПб.: Речь, 2005. – 80с.
4. Сидоренко Е.В. Мотивационный тренинг. – СПб.: Речь, 2001. – 234с.
5. Сидоренко Е.В. Тренинг влияния и противостояния влиянию. – СПб.: Речь, 2006. – 256с.
6. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб./ За наук. ред. Л.М. Карамушки. – К.:Фірма „ІНКОС”, 2005. – 366с.
7. Фанч Ф. Преобразующие диалоги: Учебник по практическим техникам для содействия личностным изменениям. – Киев, 400с.

Семінар № 8

Тема 9: Інтерактивна гра як засіб групової психологічної роботи

1. Визначення, класифікація інтерактивної гри
2. Переваги та обмеження інтерактивної гри
3. Рольові ігри: загальна характеристика
4. Ділові ігри: загальна характеристика

Основні поняття: інтерактивна гра, рольова гра, сюжет, проблемна ситуація, ділова гра.

Практичне завдання:

1. Провести та проаналізувати рольову гру „Претендент”.
2. Самостійно підготувати та провести рольову гру на вільну тему .

Питання для самоконтролю:

1. Які існують підходи до визначення інтерактивної ігри?
2. Які існують підходи до класифікації інтерактивних ігор?
3. Яким є алгоритм підготовки та проведення рольової гри?
4. Чим рольова гра відрізняється від ділової?

Тематика рефератів:

1. Рольові ігри в бізнес-тренінгах.
2. Особливості застосування ділової гри в роботі з персоналом організації.

Основна література:

1. Емельянов Ю.Н., Кузьмин Е.С. Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга. – Л., 1983
2. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.
3. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.

Додаткова література:

1. Бакирова Г.Х. Тренинг управления персоналом. – СПб.: Речь, 2004. – 400с.
2. Гуревич А.М. Ролевые игры и кейсы в бизнес-тренингах. – СПб.: Речь, 2004. – 144с.
3. 18 программ тренингов: Руководство для профессионалов / Под ред. В.А. Чикер. – СПб.: Речь, 2007. – 368 с.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Модуль 1: Теоретичні основи групової психологічної роботи

Тема 1. Психологія групової роботи

Зміст завдання: Порівняльний аналіз різних видів групової роботи (психологічної, психотерапевтичної, психокорекційної)

1. Визначення поняття „психологічна допомога”
2. Визначення критеріїв порівняльного аналізу (не менше 6-8)
3. Аналіз видів групової роботи за обраними критеріями

Форма звіту: таблиця

Література:

1. Абрамова Г.С. Введение в практическую психологию. – М.: МПА, 1994. – 237с.
2. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – М.: Класс, 2001. – 336с.
3. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.
4. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. – М.: "Академический Проект", 2000
5. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.

Тема 2. Теоретико-методологічні основи групової психологічної роботи

Зміст завдання: Аналіз теоретичної концепції групової психологічної роботи (на вибір)

1. Основні положення концепції (за обраними критеріями)
2. Етапи групового процесу.
3. Позиція терапевта, позиція клієнта
4. Методичне забезпечення групової роботи

Форма звіту: реферат

Література:

1. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – М.: Класс, 2001. – 336с.
2. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. – М.: "Академический Проект", 2000
3. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. – М.: Прогресс, 1993. – 368с.

Тема 3. Особливості та місце психологічного тренінгу в системі методів психології

Зміст завдання: Аналіз моделей психологічного тренінгу за О. Сидоренко.

1. Визначення поняття „тренінг”.
2. Векторні моделі тренінгу:
 - 2.1. Модель паруса
 - 2.2. Модель дому, піраміди, лодки
 - 2.3. Модель полей
3. Метафоричні моделі тренінгу:
 - 3.1. Модель мішені
 - 3.2. Модель плота
 - 3.3. Модель потоків
 - 3.4. Модель огірка
 - 3.5. Модель квітки.

Форма звіту: конспект першоджерел.

Література:

1. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.

Тема 4. Види психологічного тренінгу

Зміст завдання: Класифікація видів психологічного тренінгу (за обраним автором).

1. Визначити критерії класифікації.
2. Проаналізувати існуючі підходи до визначення видів психологічного тренінгу

3. Створити схему на основі визначених видів.

Форма звіту: схема.

Література:

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.
2. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
3. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.

Модуль 2: Методична характеристика проведення групових занять

Тема 5. Загальна методична характеристика психологічного тренінгу

Зміст завдання: Аналіз принципів групової психологічної роботи

Форма звіту: реферат

Література

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.
2. Емельянов Ю.Н., Кузьмин Е.С. Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга. – Л., 1983
3. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
4. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.

5. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.
6. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.

Тема 6. Етапи тренінгового процесу

Зміст завдання: Проблема групової динаміки в роботі тренінгової групи

Форма звіту: реферат

Література:

1. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. – М.: "Академический Проект", 2000
2. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. – М.: Прогресс, 1993. – 368с.
3. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.

Тема 7. Особистість ведучого групи та особистісна динаміка учасників

Зміст завдання: Аналіз існуючих програм підготовки ведучих тренінгових груп

1. Напрями навчання за І. Яломом
 - 1.1. Спостереження за досвідченим клініцистом
 - 1.2. Супервізія
 - 1.3. Особистісний досвід групової роботи
 - 1.4. Персональна психотерапія
2. Програми підготовки ведучих тренінгових груп в Україні

Форма звіту: реферат

Література:

1. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.
2. <http://training.ua/>

Тема 8. Методи та техніки групової психологічної роботи

Зміст завдання: Класифікація методів групової психологічної роботи

1. Визначити критерії класифікації.
2. Проаналізувати існуючі підходи до визначення методів та технік групової роботи
3. Створити схему на основі визначених методів та технік

Форма звіту: схема

Література:

1. Большаков В.Ю. Психотренинг: социодинамика, игры, упражнения. – М., 1994
2. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.
3. Гуревич А.М. Ролевые игры и кейсы в бизнес-тренингах. – СПб.: Речь, 2004. – 144с.
4. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
5. Карамушка Л.М., Малигіна М.П. Використання інтерактивних технік у процесі підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій до управління: Методичні рекомендації. – К.-Рівне, 2003. – 20с.
6. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.
7. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.
8. Фопель К. Психологические группы: рабочие материалы для ведущего: практическое пособие. – М.: Генезис, 2001. – 256с.
9. Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения. – М.: Генезис, 2003. – 336с.

Тема 9. Інтерактивна гра як засіб групової психологічної роботи

Зміст завдання: Аналіз психології гри за Д.Б. Ельконіним

1. Історичне походження розгорнутої форми ігрової діяльності
2. Теорії та проблеми дослідження дитячої гри.

Форма звіту: конспект першоджерел

Література:

1. Эльконин Д.Б. Психология игры. – М., 1987

Тема 10. Технологія модерації в груповій роботі

Зміст завдання: Технологія модерації в роботі групи: процеси та методи

1. Модерація як супровідна діяльність групи.
2. Базові процеси модерації
 - 2.1. Візуалізація
 - 2.2. Вербалізація
 - 2.3. Презентація
 - 2.4. Зворотній зв'язок
3. Методи модерації
 - 3.1. Метод „мозкового штурму”
 - 3.2. Метод карткового опитування.
 - 3.3. Метод виклика.
 - 3.4. Метод „горячого” стільця.

Форма звіту: реферат

Література:

1. Емельянов Ю.Н., Кузьмин Е.С. Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга. – Л., 1983
2. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
3. Карамушка Л.М., Малигіна М.П. Використання інтерактивних технік у процесі підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій до управління: Методичні рекомендації. – К.-Рівне, 2003. – 20с.

4. Петров А.В. Дискуссия и принятие решений в группе: технология модерации. – СПб.: Речь, 2005. – 80с.
5. Сидоренко Е.В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. – СПб.: Речь, 2003. – 208с.
6. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.

Тема 11. Поняття про воркшоп як форму групової роботи

Зміст завдання: Воркшоп як новий засіб навчання

1. Визначення поняття „воркшоп”
2. Завдання та принципи воркшопу
3. Планування воркшопу, схеми
4. Необхідні матеріали
5. Етапи проведення воркшопу
6. Позиція та роль ведучого воркшопу

Форма звіту: реферат.

Література:

1. Емельянов Ю.Н., Кузьмин Е.С. Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга. – Л., 1983
2. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.
3. Фопель К. Эффективный воркшоп. Динамическое обучение. – М.: Генезис, 2003. – 368с.

3. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Визначення поняття „групова психотерапія” та „психотерапевтична група”
2. Загальні цілі і завдання групової роботи
3. Переваги та недоліки групових форм роботи у порівнянні з індивідуальними формами
4. Співвідношення понять „групова психотерапія”, „психокорекція”, „тренінг”
5. Порівняльний аналіз психологічних та психотерапевтичних груп
6. Важливість теоретичної та методологічної бази в тренінговій роботі
7. Підходи до класифікації психологічних груп
8. Психологічні групи з точки зору цілей
9. Теоретичні підходи в основі класифікації психологічних груп
10. Психоаналітичний підхід в груповій роботі
11. Біхевіоральний підхід в груповій роботі
12. Гуманістичний підхід в груповій роботі
13. Психодраматичний підхід в груповій роботі
14. Гештальт-підхід в груповій роботі
15. Визначення поняття „психологічний тренінг”
16. Основні ознаки психологічного тренінгу
17. Тренінг в системі методів психології
18. Загальна характеристика різних видів тренінгу
19. Моделі тренінгу за О. Сидоренко
20. Специфічні риси та основні парадигми тренінгу
21. Основні принципи психологічного тренінгу
22. Загальна характеристика правил роботи групи
23. Методи та техніки групової роботи: загальна характеристика
24. Загальні уявлення про тренінговий метод
25. Різновиди тренінгових методів за І. Вачковим
26. Невербальні методи групової роботи
27. Психомалюнок в тренінговій роботі

28. Інтерактивні методи та техніки: загальна характеристика
29. Характеристика мозкового штурму
30. Групова дискусія: технологія модерації
31. Визначення інтерактивної гри.
32. Класифікація інтерактивних ігор
33. Рольова гра як різновид інтерактивної
34. Загальна процедура проведення рольової гри
35. Ділова гра в груповій роботі: характеристика, відмінності від рольової
36. Технологія проведення ділових ігор
37. Загальні уявлення про стадії розвитку групи
38. Групова динаміка та етапи тренінгового процесу
39. Вимоги до ведучого тренінгової групи
40. характеристика зони найближчого розвитку учасників психологічних груп
41. Проблемні учасники тренінгових груп
42. Технологія модерації: загальна характеристика
43. Завдання та роль модератора
44. Характеристика основних процесів модерації
45. Характеристика основних методів модерації
46. Загальна характеристика воркшопу
47. Вимоги до ведучого воркшопу, його роль та завдання
48. Визначення загальних етапів тренінгового процесу
49. Ідеальна модель розвитку групи за К. Фопелем
50. Модель розвитку групи за К.Р. Роджерсом

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: «Ось-89», 2001. – 224с.
2. Витакер Д.С. Группы как инструмент психологической помощи. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 432с.
3. Емельянов Ю.Н., Кузьмин Е.С. Теоретические и методические основы социально-психологического тренинга. – Л., 1983
4. Зайцева Т.В. Теория психологического тренинга: психологический тренинг как инструментальное действие. - СПб.: Речь, М.: Смысл, 2002. – 56с.
5. Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Социальная психология малой группы: учебное пособие для ВУЗов. – М.: Аспект-пресс, 2001. – 318с.
6. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: теория и практика. – М.: "Академический Проект", 2000
7. Марасанов Г.И. Социально-психологический тренинг. – М.: Когито-центр, 2001. – 251с.
8. Никандров В. В. Антитренинг, или контуры нравственных и теоретических основ психотренинга: учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2003. – 176с.
9. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. – М.: Прогресс, 1993. – 368с.
10. Сидоренко Е.В. Технология создания тренинга: от замысла к результату. – СПб.: Речь, 2007. – 336с.
11. Фопель К. Технология ведения тренинга. Теория и практика. – М.: Генезис, 2003. – 272с.
12. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика. – М.: Эксмо-пресс, 2001. – 576с.

Додаткова:

1. Абрамова Г.С. Введение в практическую психологию. – М.: МПА, 1994. – 237с.
2. Бакирова Г.Х. Тренинг управления персоналом. – СПб.: Речь, 2004. – 400с.
3. Баранова Г.В., Кобзева В.В. Посттренинговое сопровождение персонала. – СПб.: Речь, 2003. – 112с.
4. Бизнес-тренинг: идеи и методы. /Под. ред А.Ж. Моносовой. – СПб.: Речь, 2004. – 192с.
5. Большаков В.Ю. Психотренинг: социодинамика, игры, упражнения. – М., 1994
6. Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. – М.: Класс, 2001. – 336с.
7. Гуревич А.М. Ролевые игры и кейсы в бизнес-тренингах. – СПб.: Речь, 2004. – 144с.
8. Данилова М.А., Фролова Е.В. Коучинг: истоки, подходы, перспективы. – СПб.: Речь, 2003. – 110с.
9. Инструменты развития бизнеса: тренинг и консалтинг. /Под ред. Кроль Л., Пуртова Е. – М.: Класс, 2001. – 454с.
10. Карамушка Л.М., Малигіна М.П. Використання інтерактивних технік у процесі підготовки менеджерів та персоналу освітніх організацій до управління: Методичні рекомендації. – К.-Рівне, 2003. – 20с.
11. Ковальчук М.А., Петровская Л.А. Проблема группового тренинга в зарубежной психологии // Вопросы психологии. – 1982, №2, - с.140-146
12. Максимов Е.В. Коучинг от А до Я. Возможно все. – СПб.: Речь, 2004. – 272с.
13. Никитин В.Н. Энциклопедия тела: психология, психотерапия, педагогика, театр, танец, спорт, менеджмент. – М.: Алетея, 2000. – 624с.
14. Никитин В.Н. Пластикодрама: новые направления в арт-терапии. – М.: «Когито-центр», 2003. – 183с.
15. Петров А.В. Дискуссия и принятие решений в группе: технология модерации. – СПб.: Речь, 2005. – 80с.

16. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М.: МГУ, 1989. – 216с.
17. Сидоренко Е.В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. – СПб.: Речь, 2003. – 208с.
18. Сидоренко Е.В. Мотивационный тренинг. – СПб.: Речь, 2001. – 234с.
19. Сидоренко Е.В. Тренинг влияния и противостояния влиянию. – СПб.: Речь, 2006. – 256с.
20. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб./ За наук. ред. Л.М. Карамушки. – К.:Фірма „ІНКОС”, 2005. – 366с.
21. Тренинг профессиональной идентичности. / Автор-сост.Л.Б. Шнейдер. – М.: Изд-во МПСИ. – 2004. – 208с.
22. Фопель К. Психологические группы: рабочие материалы для ведущего: практическое пособие. – М.: Генезис, 2001. – 256с.
23. Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения. – М.: Генезис, 2003. – 336с.
24. Фопель К. Эффективный воркшоп. Динамическое обучение. – М.: Генезис, 2003. – 368с.
25. Фопель К. Уверенное управление. Тренинг, коучинг, саморазвитие. – М.: Генезис, 2004. – 122с.
26. Фопель К. Команда. Консультирование и тренинг организаций. – М.: Генезис, 2005. – 395с.
27. Фанч Ф. Преобразующие диалоги. – Киев, 400с.
28. Харрис Д. Коучинг: личный рост и успех. – СПб.: Речь, 2003. – 112с.
29. Эльконин Д.Б. Психология игры. – М., 1987
30. 18 программ тренингов: Руководство для профессионалов / Под ред. В.А. Чикер. – СПб.: Речь, 2007. – 368 с.
31. <http://training.ua/>

Методичне видання
(українською мовою)
Ткалич Маріанна Григорівна

МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ ГРУПОВИХ ЗАНЯТЬ

Методичні рекомендації
для студентів 5 та 6 курсів
факультету соціальної педагогіки та психології
спеціальності „Психологія”

Рецензент: Т.В. Скрипаченко
Відповідальний за випуск: А.Г. Самойлова
Коректор М.Г. Ткалич

Підписано до друку 12.01.2009. Формат 60x90/16.
Гарнітура Таймс. Друк різнографія. Умовн. друк. арк. 0,88
Наклад 100 прим. Зам. № 34

Друк ПП „Лана-принт”
Свідоцтво АОО №202423 від 25.02.03